

Talousohjelma 2024-2026

Kaupunginhallitus 19.02.2024 § 75
122/02.02.02/2024

Valmistelija Kaupunginjohtaja Stina Mattila ja talousjohtaja Mikko Tornikoski

Kaupungin taloudellinen tilanne

Kaupungin tulevien vuosien käyttötalousennusteet ovat heikentyneet merkittävästi. Tähän on vaikuttanut erityisesti kuntien rahoituspohjan kaventuminen verotulojen sekä valtionosuuksien laskun myötä, korkojen voimakas nousu ja inflaation vaikutuksesta voimakkaasti nouseet toimintakustannukset. Vuoden 2023 kevään palkkaratkaisut nostivat henkilöstökuluja huomattavasti ja inflaation suorat ja epäsuorat vaikutukset näkyvät myös kaupungin toimintakustannusten nousuna hintojen nousun myötä. Talouden tasapainon saavuttamista vaikeuttaa myös kaupungin ja liikelaitoksen suuret investointitarpeet. Kaupungin ja liikelaitosten vuosikate puolittuu vuoteen 2023 verratuna, ja tulevien vuosien vuosikate ei riittä kattamaan edes poistoja. Kuntien ja myös Kokkolan kaupungin tulevien vuosien haasteet kulminoituu rahoituslaskelmiin, jossa kaupunki velkaantuu voimakkaasti, ellei taloutta kokonaisuudessaan saada oikaistua tulevina vuosina.

Toimintakulujen kehitys,

Taloustarvio 2023	159 miljoonaa euroa
Tilinpäätösennuste 2023	164 miljoonaa euroa
Taloustarvio 2024	171 miljoonaa euroa
Taloussuunnitelma 2025	177 miljoonaa euroa
Taloussuunnitelma 2026	184 miljoonaa euroa

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 13.11.2023 § 118 taloustarvion vuodelle 2024 ja taloussuunnitelman vuosille 2025-2026. Vuoden 2024 taloustarvion oli odotetusti heikentyneet taloustilanteen vuoksi negatiivinen. Valtionvarainministeriö julkaisi 17.11.2023 valtionosuuksien lisäleikkaukset, jotka heikensivät kuntien ja kaupungin talousnäkyviä entisestään ja näin ollen myös hyväksytyyn taloustarvion suunnitelmavuodet 2025 ja 2026 painuivat positiivisesta negatiiviseksi. Valtionosuuksien lisäleikkaukset peritään kunnilta takaisin täysimääräisesti vuosina 2025-2027, vaikkakin leikkaukset todellisuudessa heikensivät jo myös vuoden 2024 valtionosuuksia noin -0,7 miljoonalla eurolla.

Valtionosuuksien tulevien vuosien kehitys on heikkoa ja niihin vaikuttaa erityisesti sote-uudistuksen muutosrajoittimet, joiden vaikutus vuosittain on noin -9,7 miljoonaa euroa kaupungin valtionosuuksia vähentävästi. Tämän lisäksi valtionosuuksia pienentää sote-uudistuksen järjestelmämuutoksen tasaus ja sote-vähennykset usealla miljoonalla eurolla. Tämä on kaupungin huomioitava tulevien vuosien toiminnan ja talouden suunnittelussa ja

erityisesti se, miten ikärakenne tulee vaikuttamaan tulevien vuosien valtionosuuksiin. Myös valtionrahoitusjärjestelmän uudistaminen aiheuttaa epävarmuutta tulevien vuosien valtionosuuksien ennustamiseen. Uudistus astuu voimaan 1.1.2026.

Valtionministeriön mukaan, lähtökohtaisesti lisärahoitusta ei ole valtion suunnalta odotettavissa. Kuntien näkökulmasta olisi äärimmäisen perusteltua ja oikeuden mukaista, uudistuksessa luovuttaisiin sote-leikkureista.

Valtionosuusennuste sote-erillä, ilman TE-uudistuksen osuutta,

Toteuma 2023	32,9 miljoonaa euroa
Ennuste 2024	25,7 miljoonaa euroa
Ennuste 2025	23,4 miljoonaa euroa
Ennuste 2026	25,3 miljoonaa euroa
Ennuste 2027	26,9 miljoonaa euroa

Edellisten vuosien kertaluonteiset verohännät ovat poistuneet.

Yleinen heikentynyt taloustilanne alkaa näkymään myös heikentyneinä veroennusteina kerta toisensa perään. Viimeisimmän kuntakohtaisen veroennusteen mukaan kaupungin verotulot laskevat vuodesta 2023 vuoteen 2024 noin -4,3 %, jossa tuloverot laskevat -2,6 % ja yhteisöverot -20,0 %. Euromääräisesti tämä tarkoittaa sitä, että edelliseen lokakuun 2023 verokehikkoon verrattuna kaupungin veroennuste heikkeni vuonna 2024 noin -0,9 miljoonaa euroa, vuonna 2025 -2,1 miljoonaa euroa ja vuonna 2026 -1,8 miljoonaa euroa. Vaikka kiinteistöverot arviolta hieman nousevatkin, kokonaisuudessaan kaupungin verotulojen odotetaan laskevan edellisestä vuodesta merkittävästi. Yhteisöveron kehityksen taustalla vaikuttaa keskeisesti eri toimialojen heikentyneet talousnäkymät. Taloussuhdanteilla ja työllisyydellä keskeinen vaikutus verotulojen kehitykseen. Kuten valtionosuuksissakin, vaikka tulevien vuosien ennusteet vuosittain euromääräisesti nousevatkin, ne ovat heikentyneet alhaisemmiksi yleisen taloustilanteen ja valtion lisäleikkausten toimesta.

Veroennusteet tuleville vuosille, helmikuun 2024 verokehikon mukaisesti,

Toteuma 2023	124,8 miljoonaa euroa
Ennuste 2024	119,5 miljoonaa euroa
Ennuste 2025	121,1 miljoonaa euroa
Ennuste 2026	125,4 miljoonaa euroa
Ennuste 2027	129,7 miljoonaa euroa

Yksinkertaisuudessaan rahoituspohjan nopea romahdus ja kustannusten nousu painaa kaupungin tuloksen tappiolle tulevina vuosina. Kokkolan kaupungin ja liikelaitoksen 2.2.2024 mukaiset käyttötalousennusteet ja arviot vuosille 2024-2026 ovat seuraavat;

Tilikauden alijäämä 2024: -5,8 miljoonaa euroa
Tilikauden alijäämä 2025: -5,6 miljoonaa euroa
Tilikauden alijäämä 2026: -7,3 miljoonaa euroa

Talousohjelma 2024-2026

Kaupunginvaltuusto käsitteli 13.11.2023 § 118 talousarviota, jonka yhteydessä päätti, että toiminnan tehostamista jatketaan uuden talousohjelman puitteissa ja muilla toimilla, jotta varmistetaan tulevien vuosien taloudelliset edellytykset ja tasapaino. Talousohjelman valmistelu käynnistettiin välittömästi viranhaltijatyönä.

Talousohjelmalla tuetaan kaupungin resurssien oikein kohdistamisesta palveluihin ja hankkeisiin julkisen sektorin haastavassa taloudellisessa tilanteessa. Sillä pyritään varmistamaan talouden vakaus ja kestävyys pitkällä aikavälillä. Se auttaa ennakoinnissa taloudellisten haasteiden hallinnassa. Talousohjelma on osa kaupungin strategista suunnittelua. Se auttaa kaupunkia asettamaan tavoitteita ja prioriteetteja, jotka ovat linjassa pitkän aikavälin visioiden ja strategioiden kanssa. Talousohjelma on väline, jolla kaupungin tarjoamia palveluita ylläpidetään ja parannetaan. Sillä varmistetaan myös se, että kuntalaisille tarjotaan jatkossakin laadukkaita ja kestäviä palveluita.

On välttämätöntä, että kaupungin palveluita ja taloutta tarkastellaan kokonaisuutena. Talousohjelmassa keskiössä ovat palvelut sekä toiminta, niiden tehostaminen tai lakkauttaminen, investointien priorisointi, niiden uudelleen tarkastelu tai niistä luopuminen. Myös kokonaisverotusta on syytä tarkastella kriittisesti. Tarkastelun kohteena on myös omaisuuden myynti ja konserniyhtiöiden tuloutukset. Kaikilla näillä toimilla voi mahdollisesti olla myös suoria tai epäsuoria henkilöstövaikutuksia.

Talousohjelma koskee kaikkia kaupungintoimintoja ja toimialoja, sekä liikelaitosta.

Tavoitteet, riskit ja mahdollisuudet

Tämän hetkisten arvioiden mukaan, kaupungin ja liikelaitoksen vuosien 2024-2025 käyttötaloutta koskeva säästötarve on arviolta 18,7 miljoonaa euroa.

Talouden tapaino on monen asian yhteissumma, ja niissä kaikissa on onnistuttava. Yleinen taloudellinen tilanne Euroopassa on heikko. On toivottavaa, että yleisessä taloudellisessa tilanteessa tapahtuu käänös positiivisempaan suuntaan. Kaupungin menestyksen kannalta edelleen keskiössä on positiivinen väestönkehitys ja alueen työllisyys. Kaupungin kasvun ja kehityksen näkökulmasta, vihreän siirtymän investoinnit ovat myös kaupungille tärkeitä, ja niitä kaupunkina haluamme edistää. Näiden onnistuessa, niillä on myös positiivisia vaikutuksia kunnan talouteen. Talouden äkillisistä muutoksista huolimatta, taloutta pitää tarkastella kriittisesti jatkuvasti toiminnan ja palveluiden näkökulmasta. On löydettävä tehokkuutta ja uusia ratkaisuja tuottaa palveluita kasvua pysäyttämättä.

Osallistaminen

Talousohjelman aikana henkilöstöllä ja kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa, ja tuota esiin omia ideoitaan kaupungin talouden tasapainottamiseksi.

Talousohjelman toteuttaminen ja aikataulu

Talousohjelma on kolmivuotinen. Yhteistoimintaryhmälle esiteltiin talousohjelman toteuttamista 1.2.2024 § 8 kokouksessa. Kaupunginvaltuustolle pidettiin 5.2.2024 valtuustoseminaari, jossa käytiin läpi kaupungin toiminnan ja talouden tilannetta, sekä talousohjelman suunniteltua toteuttamista. Kaupunginhallitus käsittelee talousohjelman käynnistämistä kokouksessaan 19.2.2024. Talousohjelman käytännön toteuttamisesta ja seurannasta vastaa viranhaltijoista koostuva työvaliokunta, joka käsittää kaupungin johtoryhmän sekä taloushallintopalvelut. Työvaliokunnan on tarkoitus kokoontua ensimmäisen kerran heti kaupunginhallituksen talousohjelman käsittelyn jälkeen ja aloittaa talousohjelmatyöskentely. Työvaliokunta raportoi vuosittain talousohjelman tavoitteiden toteutumisesta kaupunginhallitukselle.

Kaupunginjohtaja

Kaupunginhallitus päättää käynnistää talousohjelman vuosille 2024-2026.

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi päätösesityksen.